

HATAY'DAKİ ZAMAN TÜNELİ

Hatay Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen mozaikler, binlerce yıl öncesinin yaşamına dair önemli izler barındırıyor.

Sayfa 6

ARKEOLOJİ ONUNLA ÇAĞ ATLADI

Robert John Braidwood
Sayfa 8

TARİH YÜKLÜ AMFORALAR

Geçmişte şarap, zeytinyağı, taşınmasında kullanılan amforalar, batıkların yerinin belirlenmesinde kritik önemde.

Sayfa 20

SUALTI KAZISI NASIL YAPILIR?

Çalışma alanı göl, nehir ve deniz tabanları olan sualtı arkeolojisinde en temel yeterlilik iyi bir dalgıç olmak.

Sayfa 22

 Milliyet

19 Eylül 2021 Pazar | Sayı: 6

ARKEOLOJİ

TARİH / ÖREN YERİ / MÜZE / GEZİ

ARKEOLOJİNİN PRUVASI NETA

Homeros'un tabiriyle "ebedi mavilikler cenneti" Bodrum'un başucundaki kale, içinde bir "arkeoloji cenneti" saklıyor. Bodrum Sualtı Arkeolojisi Müzesi'nde M.Ö. 16. yüzyıldan M.S 16. yüzyıla kadar uzanan dönemden binlerce nadide eser sergileniyor. **MERT İNAN**

Deniz hukuku ve kültür varlıkları

Deniz hukuku kuralları 19. yüzyılın ortalarına kadar örf ve adet hukuku biçiminde gelişti. Ardından deniz hukuku kurallarının derlenip toparlanmasına yönelik girişimler başlatıldı

Dr. Av. Muhammed Hardalaç

Su kaynaklarının insanlığın en temel ihtiyaçlarının yanı sıra ticari hayatta kullanılması, günümüz uygarlığının temellerinin atıldığı Antik Çağ'a dayanır. İnsanlık, bu çağda, denizin önemini keşfetti; beslenme, ulaşım, ticaret gibi alanlarda su ve dolayısıyla deniz, oldukça önemli bir çıkar ve ticaret merkezi haline geldi.

Orta Çağ'da ticaretin gelişimi ile denizin önemi arttı, devamında Avrupa'da deniz ticaretinin kanunlaştırılma süreci başladı. Denizin değeri, doğal kaynaklar bakımından da zengin olduğunun anlaşılması ile daha da yükseldi. Her devletin denizi kullanımı açısından aynı imkânlara sahip olabilmesi için hukuki kurallar devreye girdi. Deniz hukuku kuralları 19. yüzyıl ortalarına kadar yüzyıllar boyu örf ve adet hukuku biçiminde gelişti. Devamında gelişen deniz hukuku kurallarının derlenip toparlanmasına yönelik girişimler başlatıldı. Bu girişimlerin en önemli sonucu olarak iki sözleşmeden bahsedebiliriz; 1958 Cenevre Deniz

Hukuku Sözleşmesi ve 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi. Bu sözleşmelerle iç sular, karasuları, bitişik bölge, kıta sahanlığı, münhasır ekonomik bölge ve açık deniz kavramları getirilerek deniz alanları oluşturuldu. Bu deniz alanlarındaki ulaşım, ticaret, bu alanları kullanma ve yararlanmaya ilişkin kurallar açıkça düzenlendi. Stratejik yapısı ve bulunduğu coğrafi konum itibarıyla Türkiye bu uluslararası sözleşmelerde taraf olmamakla birlikte teamül hukuku olarak temel değerlere önem vermektedir. Denizlerin farklı bir tarihî hafıza oluşturduğu anlaşılarak batık gemilerin geçmişten günümüze gelişi de başka bir alanda denizlerin önem kazanmasını sağladı. Dünyada sualtı arkeolojisine olan ilgi 15. yüzyılda başlamış olup teknolojinin gelişmesiyle ilerleme kaydetti. Sualtı arkeolojisi adına en önemli çalışmalar ise 20. yüzyılda yapıldı.

Türkiye deniz coğrafyası, eski çağlardan bu yana ticari anlamda önemli rotalara ev sahipliği yaptığından batık gemiler ve sualtı arkeolojisi açısından önemli bir konuma geldi.

Türkiye'deki düzenlemeler

Türk hukukunda da buna ilişkin önemli düzenlemeler yapıldı. Kültür varlıklarının korunması için ilan edilmiş dalışa yasak sahalarında her türlü dalış yasak olup 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 35. maddesi şöyledir: "Bu kanun hükümlerine tabi, taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere, araştırma, sondaj ve kazı yapma hakkı, sadece Kültür ve Turizm Bakanlığı'na aittir. Bilimsel ve mali yeterliği Kültür ve Turizm Bakanlığınca takdir ve kabul olunan Türk

ve yabancı heyet ve kurumlara araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından; sondaj ve kazı yapma izni Cumhurbaşkanlığı kararı ile verilir, Kültür ve Turizm Bakanlığı elemanları veya bu Bakanlıkça görevlendirilecek Türk bilim adamları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır. (...) Su altında korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu bölgeler, Cumhurbaşkanlığı kararı ile tespit edilir ve yayımlanır. Bu bölgelerde, sportif amaçlı dalış yapmak yasaktır, ikinci fıkra hükümlerine göre izin almak şartıyla araştırma ve kazı yapılabilir."

Tarih boyunca deniz ticaretindeki önemli limanlara ev sahipliği yapmış olan ülkemizde çok sayıda batık gemi bulunması nedeniyle sualtı araştırmalarının, sualtı arkeolojisinin geliştirilmesi, kazılarda liman bölgesine daha fazla yer verilmesi, ele geçen buluntuların ayrı bölümlerde, sualtı müzelerinde sergilenmesi gerekliliği ortaya çıktı. Bu doğrultuda, deneysel arkeoloji çalışmalarının çeşitlendirilmesi, deniz ve denizcilik tarihini aydınlatan özel ve/veya tematik müzelerin açılması gerekliliği ortaya konuldu.

Bu anlamda ilk olarak 1960 yılında Türk hükümetinin izniyle Yassıada dalışları başlatıldı ve George F. Bass, Oğuz Alpözen, Cemal Pulak, Aşkın Cambazoğlu ve daha birçok ismin katkıları neticesinde Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi kuruldu. Dünyanın en önemli sualtı arkeoloji müzeleri arasında gösterilen Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi, 1964 yılından bugüne ziyaretçilerine hizmet veriyor. Müze, birçok uygarlığın kültürel deniz mirasına ev sahipliği yapıyor ■

